

ΣΟΦΙΑ ΒΟΪΚΟΥ

Η ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΤΩΝ 160.000 ΑΝΤΙΤΥΠΩΝ

Το κορίτσι της ντροπής

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Το κορίτσι της ντροπής**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Σοφία Βόικου
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ελένη Γεωργοστάθη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Βίκη Αυδή
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Βάσω Βύρρα

© Σοφία Βόικου, 2019

© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Poppy Barach/Arcangel, Elisabeth Ansley/Trevillion Images, Mark Owen/Trevillion Images

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2019

Πρώτη έκδοση: Απρίλιος 2019, 12.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-2976-2

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-2977-9

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Από το 1979 | *Publishers since 1979*

Έδρα: Head Office:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση | 121, Tatoi Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Βιβλιοπωλείο: Bookstore:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα | 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 | Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΣΟΦΙΑ ΒΟΪΚΟΥ

Το κορίτσι
της
ντροπής

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΒΟΪΚΟΥ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Το κόκκινο σημάδι, 2009

Το ταξίδι της φωτιάς, 2011

Πικρό γλυκό λεμόνι, 2012

Στη σκιά του Αυγερινού, 2013

Το μυστικό της καταιγίδας, 2014

Ψίθυροι του βαρδάρη, 2016

Η πόλη που δακρύζει, 2017

*Στους γονείς μου, που χάραξαν τον δρόμο...
Στον Σάκη, το άλλο μου μισό...
Στον Δημήτρη, στη Βίκη, στην Αφροδίτη και
στη μικρή Σοφία, γιατί το μέλλον είναι δικό τους...*

Αν και το ιστορικό υπόβαθρο του βιβλίου είναι αληθινό, οι ήρωές του, όπως και τα γεγονότα που περιγράφονται είναι προϊόν μυθοπλασίας και κάθε ομοιότητα με την πραγματικότητα είναι συμπτωματική.

Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στα χελιδόνια και στους Γερμανούς;

Τα χελιδόνια, όταν φεύγουν, παίρνουν τα παιδιά μαζί τους. Οι Γερμανοί τ' αφήνουν πίσω τους.

Μεταπολεμικό γαλλικό ανέκδοτο

Όποιος θέλει ας καταλάβει

*Εκείνο τον καιρό, για να μην τιμωρούν τους ενόχους,
κακοποιούσαν τα κορίτσια.
Έφταναν μάλιστα στο σημείο να τα κουρεύουν.*

Όποιος θέλει ας καταλάβει
Εγώ είχα τύψεις
Για τη δυστυχισμένη που έμεινε
Στο λιθόστρωτο
Το εύλογο θύμα
Με το σχισμένο φουστάνι
Με βλέμμα χαμένης παιδούλας
Ξεστεφάνωτης παραμορφωμένης
Που μοιάζει με τους νεκρούς
Που πεθαίνουν για να κερδίσουν την αγάπη μας

Κορίτσι καμωμένο για μιαν ανθοδέσμη
Και σκεπασμένο
Με το κατάμαυρο φτύσμα των σκοταδιών
Κορίτσι αβρό

Σαν μια αυγή πρωτομαγιάς
Το πιο αξιαγάπητο ζώο

Λερωμένο και που δεν κατάλαβε
Πως είναι λερωμένο
Ζώο πιασμένο στην παγίδα
Των εραστών της ομορφιάς

Και η μητέρα μου η γυναίκα
Πολύ θα ήθελε να χαϊδολογήσει
Την ιδεώδη αυτή εικόνα
Της επίγειας δυστυχίας της.

*Paul Eluard**

* *Εκλογή ποιημάτων*, μτφρ. Τάκης Βαρβιτσιώτης, Αρμός, Αθήνα 2007.

Η πόλη τότε ήταν μικρή. Όλοι μεταξύ μας γνωριζόμασταν. Υπήρχαν τα παιδιά των ηρώων που παρέλαβαν τα μετάλλια των πατεράδων τους μέσα σε ξύλινα κουτιά με κόκκινη βελούδινη επένδυση. Κρεμασμένα στο σαλόνι δίπλα στη γαλανόλευκη, βοηθούσαν τις χήρες να ξεχνούν πως τα κόκαλα των αντρών τους σάπιζαν σε κάποιο υγρό, λασπωμένο όρυγμα της Αλβανίας. Υπήρχαν τα παιδιά των ηρώων που παράσημά τους ήταν τα κομμένα από τα κρουπαγήματα μέλη τους, τα οποία περιέφεραν με ψευδοπερηφάνια στην πλατεία και στους δρόμους. Εξαγόραζαν το θάρος ή την ατυχία τους με τα καλούδια που χάριζε ο οίκτος των υγιών. Υπήρχαν τα παιδιά των μαυραγοριτών, καλοχτενισμένα και καλοταϊσμένα, που εξαφανίστηκαν μια αφέγγαρη νύχτα από την πόλη κι εμφανίστηκαν χρόνια αργότερα, αναβαπτισμένα σε εθνικούς σωτήρες, ξεπλένοντας το παρελθόν των γονιών τους στην κολυμπήθρα της συλλογικής λήθης. Υπήρχαν τα παιδιά, γονείς του ίδιου τους του εαυτού, που έμειναν ορφανά και δε βρήκαν στέγη σε κάποιο ίδρυμα της Φρειδερίκης. Κι υπήρχα κι εγώ. Η Λένη. Το μπάσταρδο της Βιολέτας.

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ

Μάρκεν, Ολλανδία, Μάρτιος 2004

Τράβηξε τις κουρτίνες και κοίταξε έξω από το παράθυρο τον σκοτεινό ουρανό. Το βλέμμα της περιπλανήθηκε στα απέναντι σπίτια, πανομοιότυπα σχεδόν με το δικό της. Σκούρες κόκκινες ή μουντές γκριζες προσόψεις, απότομες επικλινείς στέγες, μικρές περιποιημένες αυλές με καταπράσινο γρασίδι. Σαν να βγήκε από τις σελίδες ενός παραμυθιού ήταν το μέρος που συνήθιζε εδώ και πολλά χρόνια ν' αποκαλεί τόπο της. Αυτή την εποχή οι δρόμοι ήταν έρημοι. Δεν υπήρχαν τουρίστες να ταράζουν την ηρεμία και την απομόνωση του χωριού. Ναι. Όσο περισσότερο αντίκριζε τον μολυβί ουρανό, όσο περισσότερο κάρφωνε το βλέμμα της στα παράθυρα των γειτόνων, τόσο πιο σίγουρη αισθανόταν για την απόφαση που είχαν πάρει με τον Γιόχαν να μείνουν εδώ. Οι κάτοικοι τους είχαν καλωσορίσει στην κοινότητά τους. Ψαράδες κι αγρότες στην πλειονότητά τους, κοίταζαν τις δουλειές τους και δεν είχαν χρόνο ή διάθεση για περιττές ερωτήσεις.

Ένα με τους κατοίκους στο ψαροχώρι είχε γίνει κι εκείνη.

Είχε υιοθετήσει τις συνήθειές τους, όπως το κάπνισμα της ρέγγας, το πλέξιμο της δαντέλας, τις βόλτες με τα ξυλοπάπουτσα στα σοκάκια, το άρμεγμα των προβάτων στο πίσω μέρος της αυλής. Μόνο τη γλώσσα τους δεν είχε καταφέρει να μάθει, παρά τις επίμονες προσπάθειές της στην αρχή. Μπέρδευε τα σύμφωνα, μασούσε τα φωνήεντα, ξεχνούσε τις λέξεις. Όμως δεν είχε παράπονο. Ούτε εκείνη ούτε ο Γιόχαν αισθάνονταν διαφορετικοί ή παρείσακτοι. Έμεναν όλοι σε όμοιες μικρές μονοκατοικίες, ζούσαν την ίδια απλή ζωή, παρακολουθούσαν την ίδια λειτουργία κάθε Κυριακή πρωί, ψώνιζαν από τις ίδιες αγορές, οι γυναίκες έπιαναν τα ξανθά τους μαλλιά στις ίδιες σφιχτοπλεγμένες κοτσίδες.

Από το ανοιχτό παράθυρο του απέναντι σπιτιού είδε τη μικρή κόρη της Ανούκ να διαβάζει ξαπλωμένη στον μεγάλο καναπέ του σαλονιού. Μασουλούσε τ' αγαπημένα της μπισκότα με πιπερόριζα που φούρνιζε κάθε Παρασκευή η μητέρα της.

Τα ανοιχτά παράθυρα. Ήταν το μόνο πράγμα που δεν είχε συνηθίσει και δεν είχε υιοθετήσει όλα αυτά τα χρόνια στο Μάρκεν η Λένη. Τα παράθυρα χωρίς κουρτίνες. Τα παράθυρα που οι κάτοικοι αυτού του ολλανδικού χωριού άφηναν ορφανά από παντζούρια, στόρια και υφάσματα για να μπαίνει ο ασθενικός ήλιος όποτε έκανε την εμφάνισή του. Εκείνοι δεν είχαν τίποτα να κρύψουν. Δεν αισθάνονταν άσχημα εάν κάποιος τους έβλεπε να τρώνε το πρωινό τους ή να διαβάζουν το αγαπημένο τους βιβλίο. Ήταν πράξεις συνηθισμένες, καθημερινές. Δεν ασχολούνταν με τον άλλον. Αυτή όμως ποτέ δεν άφησε το σπίτι της χωρίς κουρτίνες. Είχε διαλέξει ένα λευκό μα βαρύ πανί να την κρύβει από τις αδιάκριτες ματιές. Κατά βάθος φοβόταν. Γνώριζε καλά πως ο κίνδυνος παραμόνευε πάντα πίσω από τα βλέμ-

ματα των γειτόνων, πίσω από τις «καλημέρες» των φίλων, πίσω από τα λόγια των περαστικών.

Τράβηξε απότομα την κουρτίνα και, με βήμα όχι τόσο σταθερό, κατευθύνθηκε προς την πολυθρόνα της. Σωριάστηκε στο βαθουλωμένο μαξιλάρι κι έκλεισε τα μάτια της. Εκείνη μόνο τη στιγμή, θυμήθηκε πως σήμερα θα έπρεπε να είναι μια σημαντική μέρα. Σήμερα γινόταν εξήντα χρόνων. Ήταν πλέον μια ηλικιωμένη γυναίκα, όμως κατά βάθος αισθανόταν ακόμα εκείνο το φοβισμένο παιδί, εκείνη η εφηβη κοπέλα, η γεμάτη ντροπή κι ανείπωτη ενοχή.

Πρέπει να την πήρε ο ύπνος. Ξύπνησε από τον παγωμένο αέρα που εισέβαλε βίαια από την ανοιχτή πόρτα. Κάθε φορά που ερχόταν η Όλγα, έφερε μαζί της τη φασαρία κι έδιωχνε μακριά τη σιωπή που επικρατούσε τις υπόλοιπες ώρες στο σπίτι. Η Λένη κι ο Γιόχαν δε συζητούσαν πολύ μεταξύ τους. Οι κουβέντες τους ήταν πάντοτε λιγοστές. Έλεγαν μόνο τα απολύτως απαραίτητα. Δεν ήταν πως δεν επικοινωνούσαν. Το αντίθετο. Αλληλοσυμπληρώνονταν τόσο πολύ, έμπαιναν σε τέτοιο βαθμό στο μυαλό και στην καρδιά του άλλου, ώστε τα λόγια περισσεύαν. Μια ματιά, μια κίνηση, μια γκριμάτσα αρκούσαν για ν' αντιληφθεί ο ένας την αντάρα που υπήρχε στην ψυχή του συντρόφου του. Σαράντα χρόνια κοντά, βάδισαν δίπλα δίπλα, προσπαθώντας να γιατρέψουν πληγές για τις οποίες δεν ευθύνονταν οι ίδιοι. Η Λένη αναρωτιόταν κάποιες στιγμές όπως τώρα εάν τα είχαν καταφέρει. Είχαν ενώσει τις θλίψεις τους, είχαν ζήσει έναν θυελλώδη έρωτα, είχαν κλάψει, είχαν θυμώσει, είχαν μουτρώσει, ωστόσο δε θυμόταν να είχαν γελάσει. Ήταν

όμως μαζί, κι αυτό στην τελική είχε σημασία. Ο Γιόχαν ήταν αληθινός σύζυγος, όχι σύζυγος επειδή μια ανόητη τελετή τούς ένωσε. Ο άνθρωπος με τον οποίο κουβαλούσαν τον ίδιο ζυγό. Είχαν μοιραστεί το βάρος. Εκείνη το βάρος του Γιόχαν, κι ο Γιόχαν το βάρος το δικό της.

«Λένουσα, άνοιξε παράθυρα να μπει φως. Πολύ σκοτάδι, πλακώνεται ψυχή μου», είπε η Όλγα με τη βαριά προφορά της. Είχε ήδη βγάλει τα παπούτσια της και, πατώντας με τις χοντρές μάλλινες κάλτσες της στα ξύλινα πατώματα, τράβηξε τις κουρτίνες αδιαφορώντας για το βλέμμα που της έριξε η άλλη γυναίκα.

Η Λένη έκλεισε αυθόρμητα τα μάτια της, τη στιγμή που το χλομό φως της μέρας μπήκε στο σπίτι. Εάν η ίδια δεν τους έβλεπε, τότε δεν την έβλεπαν και οι άλλοι. Έτσι δεν ήταν; Ή έτσι δε θα έπρεπε να είναι; Όμως η Λένη ήταν μεγάλη γυναίκα πια. Ήξερε. Το είχε νιώσει. Το είχε μάθει. Πως, όσο σφιχτά κι αν κλείσεις τα μάτια σου, σημασία δεν έχουν αυτά που δε βλέπεις εσύ αλλά εκείνα που βλέπουν οι άλλοι. Και συνήθως οι άλλοι βλέπουν ακόμα περισσότερα.

Η Όλγα άρχισε να σφυρίζει έναν σκοπό της πατρίδας της. Χαρούμενο. Ύστερα πήρε να τραγουδάει δυνατά και να περπατά χοροπηδηχτά, σαν να χόρευε κάπως, πηγαίνοντας πέρα δώθε καθώς τακτοποιούσε τα ψώνια της εβδομάδας στην κουζίνα. Ο Γιόχαν πάντα εκνευριζόταν όταν άκουγε την Όλγα να τραγουδάει ρώσικα τραγούδια. Εκνευριζόταν ακόμα κι όταν την άκουγε να πετάει λέξεις στη μητρική της γλώσσα. Συνήθως έφευγε από το σπίτι κι επέστρεφε μετά από λίγες ώρες, όταν ήταν σίγουρος πως η Όλγα δε θα βρισκόταν πια εκεί. Όμως σήμερα είχε απορροφηθεί από το βιβλίο που διάβαζε και δε σήκωσε το κεφάλι του ούτε για να τη χαιρετήσει.

Από τη μεριά της, η Λένη πάντα απορούσε από πού πήγαν η ζωντάνια και το χαμόγελο της Όλγας. Ψηλή και παχουλή, με έντονο κοκκινάδι στα χείλη, έκανε με ευκολία τις πιο βαριές δουλειές. Μάζευε χρήματα για να στέλνει στην οικογένειά της και μιλούσε με περηφάνια και νοσταλγία για τη ζωή της σε μια πατρίδα που δεν υπήρχε πια. Φιλομαθής και πανέξυπνη, κατάφερε να συνεννοείται με τον Γιόχαν και τη Λένη τόσο στα ελληνικά όσο και στα γερμανικά, με λέξεις και φράσεις που είχε μάθει μέσα από την καθημερινή τους επαφή. Σφουγγάριζε και περιέγραφε στη Λένη πόσο όμορφη ήταν η ζωή στη Σοβιετική Ένωση προτού έρθει ο Γκορμπατσόφ στην εξουσία και τα χαλάσει όλα. Έπλενε τα τζάμια και θυμόταν πως το χιόνι στην πόλη της έπαιρνε χιλιάδες αποχρώσεις, δημιουργώντας μοναδικά παραμυθένια σκηνικά. Κι ενώ ήταν λαλίστατη και ποτέ δεν αντιμετώπιζε πρόβλημα συνεννόησης, όταν η Λένη τολμούσε να τη ρωτήσει εάν είχε αφήσει πίσω της παιδιά ή εάν είχε κάποιον να την περιμένει, η Όλγα έκανε πως δεν καταλάβαινε, προφασιζόταν πως το λεξιλόγιό της στα ελληνικά ήταν φτωχό και συνέχιζε τη δουλειά της με περισσότερη μανία από πριν. Η Λένη σταματούσε αμέσως τις ερωτήσεις, αν και της έλειπαν οι απαντήσεις. Δεν ήταν πως αυτές οι τελευταίες θα πρόσφεραν κάτι περισσότερο στην καθημερινή τους συναναστροφή, αλλά, μια και είχε θάψει για πάντα το δικό της παρελθόν κι εκείνο του Γιόχαν, της ασκούσε μια ιδιαίτερη γοητεία το ν' ακούει για το παρελθόν άλλων ανθρώπων.

Η Όλγα είχε τακτοποιήσει σχεδόν όλα τα ψώνια μέσα στα ντουλάπια, όταν σταμάτησε απότομα, σαν να θυμήθηκε κάτι πολύ σημαντικό. Άφησε το ντουλάπι να χάσκει ορθάνοιχτο, έχωσε το δεξί της χέρι στην τσέπη του λουλουδάτου φουστανιού της

κι έβγαλε έναν τσαλακωμένο φάκελο που σίγουρα είχε δει καλύτερες μέρες.

«Λένουσα», είπε με έναν ελαφρά απολογητικό τόνο στη φωνή της, «αυτό γράμμα για σένα. Έφερε ποτοταλιόν* αλλά εγκώ ξέχασα...» και, καθώς έδινε τον φάκελο στη Λένη, τράβηξε μια καρτέλα και κάθισε δίπλα της περιμένοντάς τη να τον ανοίξει.

Χόρευαν τα γράμματα μπροστά στα μάτια της Λένης. Απέμεινε εκεί να τα κοιτάει, σαν να περιέμενε ν' αλλάξουν θέση και να εμφανιστεί κάποιο άλλο όνομα, και όχι τούτο δω το ξεχασμένο, πάνω στο ταλαιπωρημένο χαρτί. Όσο όμως κι αν χόρευαν τα γράμματα, όσο κι αν θάμπωναν τα μάτια της, εκείνο παρέμενε το ίδιο. Ποιος τη θυμήθηκε μετά από τόσα χρόνια, ποιος τη γύρευε με τούτο το όνομα; Γιατί δεν την άφηναν επιτέλους να ξεχάσει; Γύρισε να δώσει τον φάκελο πίσω στην Όλγα, κάνοντάς της νόημα να τον πετάξει.

«Από ποιον είναι;» ακούστηκε η φωνή του Γιόχαν.

«Από την Ελλάδα», ψέλλισε εκείνη.

«Υπέροχα!» πετάχτηκε η Όλγα σαν το θέμα να αφορούσε και την ίδια. «Ωραίο πράμα νέα από πατρίντα. Ωραίο πράμα έχεις ρίζες...»

Για λίγες στιγμές επικράτησε απόλυτη σιωπή.

«Κι αν είναι σάπιες;» ακούστηκε ένας ψίθυρος μα η Όλγα δεν κατάλαβε αν βγήκε από το στόμα της Λένης ή του Γιόχαν.

Το ίδιο βράδυ, ξαπλωμένη στο συζυγικό κρεβάτι, η Λένη άκουγε την ανάσα του Γιόχαν δίπλα της. Ξεφυσούσε ελαφρά, σημά-

* Ταχυδρόμος στα ρώσικα.

δι πως κοιμόταν ήρεμα, γεγονός ιδιαίτερα σπάνιο για εκείνον, που ο ύπνος του ήταν πάντα γεμάτος ταραγμένα όνειρα και συνεχή παραμιλητά. Η ίδια δεν μπορούσε να κοιμηθεί. Είχε καρφόσει το βλέμμα της στο ταβάνι και στα χέρια της συνέχιζε να κρατάει εκείνο το γράμμα. Από την πρώτη στιγμή ήθελε να το σκίσει, να το πετάξει, να κάνει πως δεν το έλαβε ποτέ, πως κάπου είχε παραπέσει, όμως κάτι την εμπόδιζε.

«Θα έρθω μαζί σου», της είχε πει ο Γιόχαν, προεξοφλώντας την απάντησή της, παραβλέποντας το γεγονός πως τα τελευταία χρόνια και οι δύο απέφευγαν τα μακρινά ταξίδια.

«Δε θέλω να πάω...» μουρμούρισε εκείνη.

Τα γαλανά μάτια όμως του Γιόχαν καρφώθηκαν μέσα στο δικό της γαλανό και δε σήκωναν αντίρρηση.

«Μεγαλώσαμε πια, Λένη. Πρέπει να σκοτώσεις τα φαντάσματα του παρελθόντος. Θα πάμε».

Άλλαξε τότε πλευρό ο Γιόχαν και κοιμήθηκε αμέσως, σαν παιδί που δεν έχει καμιά έγνοια στο κεφάλι του, λες και τούτο το γράμμα τράβηξε μακριά λίγο από το βάρος το δικό του.

«Εσύ τα δικά σου τα σκότωσες, Γιόχαν;» τον ρώτησε θυμωμένα, όμως ήξερε πως απάντηση δε θα έπαιρνε.

Η ήρεμη ανάσα του Γιόχαν την τάραζε. Σηκώθηκε από το κρεβάτι, κι έτσι ξυπόλυτη, δίχως να ρίξει μια εσάρπα επάνω της, πήγε και κάθισε στο σαλόνι. Άναψε ένα φως ασθενικό και διάβασε για πολλοστή φορά το γράμμα. Ήταν τα τυπικά λόγια ενός αγνώστου, το ψυχρό ύφος ενός δικηγόρου που την πληροφορούσε για τον θάνατο της μητέρας της. Δεν ήταν όμως η είδηση αυτή που την είχε ταράξει. Για εκείνη η μητέρα της είχε πεθάνει εδώ και χρόνια. Δεν περίμενε να δει το γερασμένο της κορμί να γίνεται ένα με το χώμα. Το ψυχρό κείμενο την ενημέ-

ρωνα πως το σπίτι στο οποίο είχε πρωτοδεί το φως ήταν πλέον δικό της. Κάποιες υπογραφές, ορισμένες γραφειοκρατικές διαδικασίες, κι εκείνα τα ντουβάρια τα γεμάτα πικρές αναμνήσεις θα έφεραν και τυπικά το όνομά της. Ήθελε ν' αρνηθεί, να πει πως τίποτα δεν είχε πλέον ανάγκη, πως τίποτα δεν την έδενε μ' εκείνον τον τόπο, πως ήταν καλύτερο ν' αφήσουν το σπίτι να γκρεμίσει, να γίνει μόνιμη κατοικία των τρωκτικών και των τσουκνίδων.

«Πρέπει να πας, να το αντιμετωπίσεις», της είχε πει ξανά και ξανά ο Γιόχαν. «Δεν είσαι μικρό κορίτσι πια. Κανείς δε σε κυνηγάει. Κανείς δε σε θυμάται. Πρέπει να πας. Να γίνεις η Λένη που τόσα χρόνια αγωνίζεσαι να γίνεις. Εξήντα κοντεύεις πια...»

Μέχρι κι ο Γιόχαν είχε ξεχάσει τα γενέθλιά της κι ίσως αυτή η μικρή αστοχία να ήταν που την οδήγησε ν' αποφασίσει τελικά το ταξίδι. Έκλεισε τα μάτια της και προσπάθησε να φέρει στον νου της το πρόσωπο της μάνας της όπως ήταν τότε, μικρή κοπέλα κι η ίδια. Όμως τα χρόνια είχαν περάσει, οι στιγμές που είχαν ζήσει οι δυο τους λιγοστές, φωτογραφίες-μνημούρια καμιά δεν είχε θελήσει να μοιραστεί. Πώς το πρόσωπο αυτό να χαραχτεί στη μνήμη της;

Σηκώθηκε και πήγε δίπλα στο παράθυρο. Σκοτάδι έξω. Ένας μακρόστενος πίνακας ζωγραφισμένος από το χέρι ενός ερασιτέχνη καλλιτέχνη κρεμόταν στη γωνία. Απεικόνιζε μια νέα γυναίκα μ' ένα άσπρο μακρύ φόρεμα –ή μήπως ήταν νυχτικό;– να καρτερά μπροστά στο ανοιχτό παραθυρόφυλλο του σπιτιού της. Είχε τεντώσει το σώμα της, πατούσε στις μύτες των ποδιών της. Ήταν φανερό πως περίμενε κάποιον, πως κρυφοκοίταζε προσμένοντας την άφιξη ενός αγαπημένου. Ήταν η μορφή της μάνας της, με το πλούσιο, μακρύ μαλλί της. Νέα, όμορφη και μάλ-

λον ερωτευμένη. Οι φτωχικά ζωγραφισμένοι τοίχοι, το πανέρι με τα μπαλωμένα ασπρόρουχα, τα πεταμένα στην άκρη πασούμα κι εκείνο το νεανικό κορμί... ήταν σαν να τα έβλεπε για πρώτη φορά η Λένη. Και τότε αντιλήφθηκε πως εκείνη η κοπέλα δεν ήταν ένα άψυχο μοντέλο αλλά είχε κάποτε υπάρξει και πως το μεγαλύτερό της έγκλημα ήταν η θέλησή της για ζωή. Ένα έγκλημα που πλήρωσαν κι οι δυο τους, και τώρα η Λένη δεν ήξερε ποια πόνεσε περισσότερο. Δάκρυα πλημμύρισαν τα μάτια της.

«Θα έρθω...» μουρμούρισε και στάθηκε εκεί, όρθια, με το βλέμμα στο ανοιχτό παράθυρο, μήπως δει κι εκείνη το πρόσωπο που περίμενε η μάνα της με τόση αγωνία.

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

Αθήνα, Μάρτιος 2004

Η Λένη κοίταξε τις σκάλες που απλώνονταν μπροστά της. Έπρεπε να τις ανέβει, όμως κάτι μέσα της την εμπόδιζε. Δεν ήταν πως δεν την υπάκουαν τα πόδια της. Ήταν η ψυχή της που δεν το έπαιρνε απόφαση, που έβρισκε διάφορες προφάσεις για να καθυστερήσει τη στιγμή που είχε αναβάλει όλα αυτά τα χρόνια. Η αλήθεια είναι πως όλες αυτές οι άσχημες πολυκατοικίες, αυτοί οι γεμάτοι φασαρία και αυτοκίνητα δρόμοι, αυτοί οι άνθρωποι που περνούσαν δίπλα της βιαστικά δε θύμιζαν σε τίποτα την παλιά γειτονιά που τόσο την είχε σημαδέψει. Τα χαμηλά σπίτια με τις αυλές είχαν χαθεί, τα ρέματα είχαν στερέψει, οι απότομες ανηφόρες είχαν αντικατασταθεί από σκαλιά ή από ασφαλοστρωμένους δρόμους. Την περιοχή του Γκύζη τη θεωρούσαν τώρα κέντρο της Αθήνας, μα τότε δεν ήταν παρά μια γειτονιά σαν όλες τις άλλες, σαν ένα χωριό όπου όλοι γνωρίζονταν μεταξύ τους.

Για μια στιγμή μετάνιωσε που δεν ήταν ο Γιόχαν δίπλα της. Θα ήταν ωραία να της έπιανε το χέρι και να ανέβαιναν μαζί τα

σκαλιά, σιγά σιγά. Θα της έδινε δύναμη τώρα που αισθανόταν τα πόδια της αδύναμα. Εκείνη δεν τον είχε αφήσει να τη συνοδεύσει. Εκείνη επέμεινε να μείνει στο ξενοδοχείο και να την περιμένει. Θεώρησε πως ήταν δικό της χρέος και πως έπρεπε να το αντιμετωπίσει μόνη. Πρόλαβε και είδε το πληγωμένο του βλέμμα, όμως δεν ήταν καιρός για συναισθηματισμούς. Με τον Γιόχαν τα είχαν πει όλα. Ή σχεδόν όλα. Κάποια πράγματα δεν τα μοιράστηκαν ποτέ γιατί αυτή τα είχε κρύψει τόσο βαθιά ώστε δεν ήξερε πια πού έπρεπε να σκάψει για να τα βγάλει στην επιφάνεια δίχως να καταρρεύσει.

Είδε δυο κορίτσια να κατεβαίνουν προς το μέρος της. Μιλούσαν δυνατά, γελούσαν, φορούσαν πολύχρωμα ρούχα. Πέρασαν από δίπλα της δίχως να της ρίξουν ματιά. Έστριψαν στη γωνία και τα χαχανητά τους έφταναν ακόμα σ' αυτή της. Δεν την είχαν προσέξει. Αυτή η διαπίστωση της έδωσε θαρρείς τη δύναμη που έψαχνε τόση ώρα. Πώς της είχε περάσει από το μυαλό πως μπορούσαν να την αναγνωρίσουν μετά από τόσα χρόνια; Οι ήρωες του προσωπικού της δράματος θα είχαν πιθανότατα πεθάνει. Η ανάμνηση εκείνου του ξανθομάλλικου, γαλανομάτικου κοριτσιού που υπήρξε κάποτε η Λένη θα είχε θαφτεί κάτω από τα ερείπια των χαμόσπιτων πάνω στα οποία χτίστηκαν άχαρες κι απρόσωπες πολυκατοικίες. Ξεφύσηξε ανακουφισμένη. Δεν είχε τίποτα να φοβηθεί από τα κλειστά παντζούρια των διαμερισμάτων. Ήταν μια άλλη πόλη, μια άλλη γειτονιά. Ο ταξιτζής χρειάστηκε να τη διαβεβαιώσει ξανά και ξανά πως αυτή ήταν η οδός που έψαχνε, για να πεισθεί εκείνη πως ο άνθρωπος δεν ήθελε να την ξεγελάσει.

Ναι, δεν είχε τίποτα να φοβηθεί. Κανείς δεν την ήξερε. Ήταν πλέον μια ώριμη γυναίκα που λογάριάζε για πατρίδα της το μι-

κρό ολλανδικό ψαροχώρι που την είχε καλωσορίσει. Μια τελευταία βαθιά ανάσα, και πήρε ν' ανεβαίνει τις σκάλες.

Καθώς τα βήματά της πλησίαζαν στο σπίτι που γεννήθηκε, αντιλήφθηκε πως ανάμεσα στις πολυκατοικίες υπήρχαν ακόμα κάποια σπίτια που δεν είχαν δοθεί για αντιπαροχή. Ένα δυο ήταν περιποιημένα, δείγμα πως οι ιδιοκτήτες τους τα αγαπούσαν και τα πρόσεχαν, άλλα δυο τρία έφεραν βαριά επάνω τους τα σημάδια του χρόνου, ωστόσο οι γλάστρες στις αυλές μαρτυρούσαν πως υπήρχαν ακόμα άνθρωποι που τα κατοικούσαν, κουρασμένοι προφανώς από την ίδια τη ζωή τους. Κι υπήρχε κι ένα σπίτι ολοφάνερα ερειπωμένο. Τα φυτά στην αυλή είχαν ξεραθεί από καιρό, η καγκελόπορτα είχε σκουριάσει, η υγρασία είχε φάει τους τοίχους, τα τζάμια ήταν σπασμένα.

Έβγαλε από την τσέπη της το κλειδί που της είχε δώσει ο δικηγόρος. Χαμογέλασε πικρά. Ίδιο κι απαράλλαχτο. Ένα μεγάλο σιδερένιο κλειδί μιας άλλης εποχής. Το θυμόταν κάποτε, σχεδόν ολοκαίνουργιο, να κρέμεται πάνω από τον νεροχύτη όπου η γιαγιά της έπλενε τα πιάτα, ένα κλειδί που τότε δεν είχε καταλάβει τη σημασία της ύπαρξής του αφού ποτέ δεν κλείδωναν την πόρτα. Τώρα το κρατούσε στην παλάμη της και το κοιτούσε με απορία. Αυτό το παλιό, σκουριασμένο κλειδί ήταν άραγε το ίδιο με εκείνο το ασημόχρωμο που η γιαγιά της φρόντιζε πάντα να κρατά γυαλισμένο και καλολαδωμένο; Ο χρόνος τελικά ήταν αμείλικτος με όλους. Με πρόσωπα και αντικείμενα. Μόνο με τις μνήμες έστεκε καλόγνωμος και δεν τις αλλοίωνε, παρά τις διατηρούσε το ίδιο φρέσκες, νέες και δυνατές όπως τη μέρα που γεννήθηκαν. Έσφιξε το κλειδί στη χούφτα

της κι έσπρωξε την καγκελόπορτα, που έτριξε, και μια γάτα πετάχτηκε και χάθηκε. Η Λένη προχώρησε λίγα βήματα, αργά αλλά σταθερά. Της έκανε εντύπωση που η βρύση υπήρχε ακόμα στο κέντρο της αυλής. Ξαφνικά αισθάνθηκε το στόμα της στεγνό, χρειαζόταν απεγνωσμένα ένα ποτήρι νερό. Γύρισε τον ρουμπινέ, μία, δύο, τρεις φορές, κι έκπληκτη άκουσε το γουργούρισμα του νερού. Έσταξαν λίγες σταγόνες στην αρχή κι ύστερα το νερό άρχισε να κυλάει με θόρυβο μπροστά στα πόδια της. Το άφησε να τρέξει, κι όταν πίστεψε πως ήταν πλέον καθαρό, χωρίς ίχνος λάσπης, έσκυψε και το ρούφηξε αχόρταγα. Μόνο αφού αισθάνθηκε τη δίψα της κορεσμένη έκλεισε τη βρύση. Ξεδιψασμένη, ανανεωμένη αλλά κυρίως αποφασισμένη, προχώρησε προς την ξύλινη εξώπορτα του σπιτιού. Το ρόδινο χρώμα είχε ξεφτίσει κι έπεφτε φλούδες φλούδες. Άφησε το κλειδί από τα χέρια της. Δεν το είχε ανάγκη. Έσπρωξε την ανοιχτή πόρτα και μια μυρωδιά πολύχρονης εγκατάλειψης χτύπησε τα ρουθούνια της. Μούγλα, υγρασία και αποφορά από περιπτώματα αδέσποτων ζώων. Μόρφασε, όμως δεν έκανε πίσω.

Με την πρώτη ματιά, κατάλαβε πως το σπίτι ήταν εγκαταλελειμμένο εδώ και χρόνια. Σίγουρα η μητέρα της δεν έμενε εδώ. Μάλλον δεν είχε επιστρέψει ποτέ από τότε που έφυγε. Προφανώς το σπίτι είχε αφηθεί στην κακορίζικη μοίρα του όταν πέθανε η γιαγιά της. Ήταν φανερό πως είχε λεηλατηθεί και πως δεν είχε μείνει τίποτα όρθιο. Έπιπλα δεν υπήρχαν. Άλλα είχαν κλαπεί και άλλα είχαν κομματιαστεί και είχαν χρησιμοποιηθεί ως καυσόξυλα σε μια γωνιά του κεντρικού δωματίου, πιθανόν από κάποιους άστεγους που είχαν ανάψει φωτιά για να ζεσταθούν.

Πήρε την απόφαση και προχώρησε στο εσωτερικό. Ο χώρος της δημιουργούσε ανάμεικτα συναισθήματα. Ένωθε ένα σφίξι-

μο στο στήθος. Τίποτα δε θύμιζε τη μανία της σχολαστικής γιαγιάς της με την καθαριότητα. Μπορεί τα χρήματα να μην της περισσεύαν, αλλά φρόντιζε να σκουπίζει τρεις φορές την ημέρα με την αχυρόσκουπα, να τρίβει καθημερινά τα τεντζερέδια με χοντρό αλάτι για ν' αστράφουν, να πλένει τ' ασπρόρουχα με λουλάκι στη μεγάλη σκάφη. Ήταν νοικοκυρά από τις παλιές η γιαγιά της και δεν της άρμοζε τούτο το χάλι. Από την άλλη, πάλι, μια ενδόμυχη χαρά ξεχειλίσε από μέσα της. Μια χαρά κακιασμένη θαρρείς, γιατί η Λένη δεν είχε κρατήσει καμιά ευχάριστη ανάμνηση από τούτο το σπίτι. Θυμάται ακόμα τη μέρα που το εγκατέλειψε για πάντα, όταν στράφηκε να φύγει κι ευχήθηκε να γίνει «αποκαΐδια και στάχτη». Και μπορεί το σπίτι να στεκόταν ακόμα, τσακισμένο μεν, όρθιο δε, ωστόσο αυτό που του είχε συμβεί ήταν χειρότερο από εκείνο που είχε ευχηθεί η ίδια. Δε χάθηκε στη συλλογική μνήμη της γειτονιάς όρθιο κι ακμαίο, ώστε με τον καιρό να το θυμούνται για την απέριττη ομορφιά του, αλλά απόμεινε εκεί άθλιο κι ρειπωμένο, προκαλώντας απέχθεια στους περιοίκους, που το έβλεπαν ως μόνιμη εστία μόλυνσης. Ναι, ίσως το σπίτι να είχε πάθει αυτό που πραγματικά τού άξιζε. Ίσως τελικά να υπήρχε θεία τιμωρία και για τα άψυχα αντικείμενα.

Η Λένη είχε αρχίσει να συνηθίζει την άσχημη μυρωδιά. Δεν την ενοχλούσε πια. Κάπως έτσι συνηθίζει και ο άνθρωπος στις άσχημες πλευρές της ζωής. Αρχισε να τριγυρίζει στους χώρους του σπιτιού, στην κουζίνα και στα δυο δωμάτια, χωρίς να ξέρει κι η ίδια τι έψαχνε. Σπασμένα γυαλικά, σκισμένα χαρτιά που δεν τα είχε πάρει ο αέρας, σκουριασμένα μαχαιροπίρουνα ανάκατα με ξερατά και ποντικοκούρουδα. Το βλέμμα της έπεσε στην

εσοχή όπου η γιαγιά της συνήθιζε να βάζει το προσευχητάρι της, το μόνο βιβλίο που έπιανε στα χέρια της. Η Λένη αμφέβαλλε αν ήξερε να το διαβάζει. Την είδε σαν σε όνειρο να το κρατάει, να το ξεφυλλίζει μέσα στο σκοτάδι και να μουρμουρίζει ψαλμωδίες που μόνο η ίδια καταλάβαινε. Έβαλε κι η Λένη το χέρι της στην εσοχή, λες και θα εμφανιζόταν με τρόπο θαυμαστό εκείνο το προσευχητάρι, όμως το μόνο που αισθάνθηκε ήταν το κρύο τσιμέντο.

Μπήκε στο δωμάτιο όπου κοιμόταν η ίδια. Ένα μικρό χαμόγελο χαράχτηκε στα χείλη της όταν αντιλήφθηκε μέσα στο μισοσκοτάδο πως υπήρχε ακόμα μουτζουρωμένη στον τοίχο, στο σημείο όπου κάποτε βρισκόταν το πτυσσόμενο κρεβάτι της, η φράση που έκρυβε όλη την αγωνία της τότε ύπαρξής της: «*Ποια είμαι;*» Γιατί, όταν τα κορίτσια της ηλικίας της ανακάλυπταν τον έρωτα, η ίδια έψαχνε να μάθει ποια ήταν, εάν είχε ρίζες στις οποίες μπορούσε να βασιστεί. Της έκανε εντύπωση που η μανιακή με την καθαριότητα και την τάξη γιαγιά της δεν είχε μπει στον κόπο να σβήσει τούτη τη γραφή, να την καλύψει με νέο σοβά ή έστω να τη βάλει με λίγο ασβεστόχρωμα.

Δεν υπήρχε λόγος να σταθεί παραπάνω σ' εκείνο το αχούρι. Είχε την ανάγκη του Γιόχαν. Να του πιάσει το χέρι, να τον νιώσει δίπλα της. Είχε ήδη μετανιώσει για την απόφασή της να έρθει στην Ελλάδα. Θα γυρνούσε στο ξενοδοχείο και θα έδινε αμέσως εντολή στον δικηγόρο της να πουλήσει αυτό το ερείπιο ή έστω να το δώσει αντιπαροχή, να χτιστεί μία ακόμη ακαλαίσθητη πολυκατοικία. Είχε ακούσει πως υπήρχε οικοδομικός οργασμός στην ελληνική πρωτεύουσα.

Μια ακτίνα φωτός έμπαινε από το στενόμακρο παράθυρο κι έπεφτε πάνω στο λερό πάτωμα. Αναγνώρισε το παράθυρο

στο οποίο στεκόταν κάποτε η μάνα της, την οποία είχε απαθανάτισει το χέρι του ερασιτέχνη ζωγράφου. Προχώρησε ασυναίσθητα και στάθηκε μπροστά του, όμοια με τη μάνα της. Μόνο που η Λένη δεν ήταν πλέον νέα και δε φορούσε ολόλευκο φόρεμα αλλά μαύρο παντελόνι. Τεντώθηκε, στάθηκε στις μύτες των ποδιών της, γυρεύοντας να δει τη θέα που κάποτε αντίκριζε η μητέρα της. Θυμόταν καθαρά πως στον πίνακα απεικονίζοταν ένα κομμάτι γαλάζιου ουρανού και κάποιο κορφοβούνι, μα τώρα ο ορίζοντας χανόταν πίσω από πανύψηλα κτίρια. Πόνεσε η μέση της από το τέντωμα, θυμίζοντάς της πως τα χρόνια είχαν περάσει. Πάτησε γερά στη γη, ετοιμάστηκε να φύγει.

Ξαφνικά, δίπλα στο παράθυρο, στον ξεφτισμένο από τα χρόνια τοίχο, πρόσεξε έναν μόνο πίνακα να κρέμεται, παράφωνο σημάδι ζωής σ' ένα σκηνικό ολοκληρωτικού θανάτου. Σάσπισε. Δεν τον θυμόταν. Πλησίασε πιο κοντά. Τα μάτια της τον τελευταίο καιρό την ξεγελούσαν. Η σαστιμάρα της μεγάλωσε καθώς αντιλήφθηκε πως ήταν ο ίδιος ακριβώς πίνακας που είχε κι η Λένη στο σπίτι της στο Μάρκεν. Ήταν δυνατόν ο άγνωστος καλλιτέχνης να είχε ζωγραφίσει δυο φορές την ίδια εικόνα; Μήπως η γιαγιά της τον είχε παρακαλέσει να κάνει ένα αντίγραφο για να το έχει και να θυμάται τη μονάκριβη κόρη της; Η Λένη ξεκρέμασε τον πίνακα και βάλθηκε να τον κοιτάζει.

Και τότε την πρόσεξε. Εκείνη τη λεπτή διαφορά. Η μητέρα της πάντα στην ίδια στάση, ντυμένη με το ίδιο λευκό φόρεμα, στις μύτες των ποδιών της για να φτάνει ψηλά στο παράθυρο. Μόνο που δεν αγνάντευε μακριά, γιατί η θέα του ουρανού και του βουνού είχε καλυφθεί. Στη θέση τους υπήρχε ένα αντρικό πρόσωπο που έσκυβε από την εξωτερική πλευρά του παραθύρου μέσα στο σπίτι και φιλούσε τη μητέρα της στο στόμα. Ένα

πρόσωπο που δε φαινόταν καθαρά γιατί ήταν ζωγραφισμένο σε σκούρους τόνους, μισοκρυμμένο πίσω από το παραθυρόφυλλο. Προσπάθησε να ξεχωρίσει κάποιο οικείο χαρακτηριστικό στη φυσιογνωμία του άντρα, μα το φως ήταν λιγοστό, το πρόσωπο μικροσκοπικό, χαμένο κάτω από τη σκόνη και τα χρώματα, τα μάτια του κλειστά, παραδομένα στο πάθος ενός φαινομενικά παράνομου φιλιού. Το μόνο που μπόρεσε να διακρίνει η Λένη ήταν το καπέλο που φορούσε ο άντρας. Ένα δίκωχο στα χρώματα της νοτισμένης άμμου. Ένας στρατιώτης.

Αφαιρέθηκε χαζεύοντας το άγνωστο αντρικό πρόσωπο, προσπαθώντας μάταια να θυμηθεί εάν η γιαγιά της είχε αναφερθεί ποτέ σε κάποιον στρατιώτη που μπαινόβγαίνει στο σπίτι. Όμως τότε ο πόλεμος ήταν καθημερινό φαινόμενο, δεν ήταν παράξενο να βλέπεις στρατιώτες να τριγυρνάνε στους δρόμους και να μπαίνουν κρυφά στις αυλές των σπιτιών για να κλέψουν τα ερωτικά φιλιά των κοριτσιών.

Ένας θόρυβος παράξενος, ένα σύρσιμο πάνω στα κεραμικά πλακάκια, έκανε τη Λένη ν' αναπηδήσει ξαφνιασμένη. Τρόμαξε. Φοβήθηκε πως κάποιο ποντίκι αλώνιζε ελεύθερο μέσα στο σπίτι, πράγμα διόλου παράξενο. Η ίδια σιχαινόταν τα ποντίκια. Γύρισε απότομα, έτοιμη να τσιρίξει. Η κραυγή δε βγήκε ποτέ από το στόμα της. Μια γριά γυναίκα, που θαρρείς είχε ξεφύγει από μιαν άλλη εποχή, μαυροφορεμένη από την κορυφή ως τα νύχια, είχε μπει σέρνοντας τα πόδια της μέσα στο σπίτι. Καμποριασμένη, στηρίζε το λιπόσαρκο κορμί της πάνω σ' ένα αυτοσχέδιο μπαστούνι και πλησίαζε αργά αλλά σταθερά προς το μέρος της Λένης.

Όταν έφτασε αρκετά κοντά ώστε ν' ακούγεται η γέρινη φωνή της χωρίς τον αντίλαλο που δημιουργούν τ' άδεια ντουβάρια, την κοίταξε αμίλητη για αρκετή ώρα κι έπειτα τη ρώτησε: «Λένη, εσύ;»

Ένα ρίγος διαπέρασε τη Λένη. Σ' αυτό το σκηνικό του θανάτου, σ' αυτή τη γειτονιά που είχε αλλάξει ριζικά, δεν περίμενε πως θα υπήρχε κάποιος που θα την αναγνώριζε, και μάλιστα τόσο γρήγορα. Και μπορεί τα χρόνια να είχαν περάσει, τα πρόσωπα να είχαν ζαρώσει, τα κορμιά να είχαν λυγίσει και οι φωνές να είχαν βαρύνει, μα ο μικρός δύσκολα ξεχνάει τον μεγάλο.

«Θεια-Τούλα...» μουρμούρισε έκπληκτη. «Πώς με γνώρισες;»

«Τα μάτια σου, Λένη... τα μάτια σου... ποιος θα μπορούσε να ξεχάσει αυτό το γαλανό;»

Η Λένη έκλεισε ασυναίσθητα τα μάτια της. Πόσες φορές δεν είχε μισήσει το χρώμα τους! Εκείνες τις δύσκολες μέρες, αν είχε τη δύναμη, αν δεν ήταν τόσο δειλή, θα προτιμούσε να τα έχει βγάλει με τα ίδια της τα χέρια παρά να κουβαλάει συνέχεια πάνω της αυτό το ξεθωριασμένο γαλανό χρώμα.

«Έλα, Λένη, πρέπει να 'ρθες από μακριά. Πάμε σπίτι μου να σου φτιάξω έναν καφέ, να τα πούμε. Φαντάζομαι, θέλεις τόσα να ρωτήσεις...»

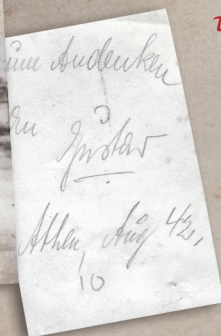
«Είναι η μάνα μου;» ρώτησε η Λένη, αν και ήξερε την απάντηση. Δεν τόλμησε όμως να ζητήσει να μάθει για τον άντρα που τη φιλούσε με πάθος. Για τον άντρα με το δίκιοχο καπέλο.

«Πάμε σπίτι, Λένη, και θα τα πούμε όλα... Η μάνα σου είναι... Η Βιολέτα και ο...» μα η Λένη δεν μπόρεσε ν' ακούσει το δεύτερο όνομα. Το σύρσιμο των γέρικων ποδιών το κάλυψε. Δεν ήταν πως αγνοούσε το όνομα του άντρα. Ήταν που δεν ήθελε να το ακούσει.

Είναι ντροπή να μην ξέρεις το όνομα του πατέρα σου... Είναι ντροπή η μάνα σου να μένει αστεφάνωτη... Είναι ντροπή να είσαι η κόρη του εχθρού... Η Λένη είναι το κορίτσι της ντροπής.

Ο πόλεμος έχει τελειώσει και οι Έλληνες προσπαθούν να ξεχάσουν τη γερμανική Κατοχή. Η Λένη, όμως, με τα γαλανά της μάτια και τα ξανθά της μαλλιά, τους εμποδίζει. Προσβάλλει με την ύπαρξή της τα χρηστά ήθη της εποχής. Απέναντι σε μια πατρίδα που δεν την αποδέχεται, θα αναζητήσει ένα καλύτερο μέλλον στο Μόναχο. Εκεί θα γνωρίσει τον Γιόχαν, που προσπαθεί να αποτινάξει το στίγμα που του κληροδότησε ο πατέρας του.

Η Λένη θέλει να βρει τις ρίζες της, ο Γιόχαν θέλει να κάψει τις δικές του. Όλοι γνωρίζουν, μα κανείς δε μιλάει. Στα πρόσωπά τους οι άλλοι βλέπουν τον εχθρό. Είναι όμως στ' αλήθεια εχθρός το παιδί του εχθρού;

*Ένα συγκλονιστικό μυθιστόρημα,
βασισμένο στις αληθινές ιστορίες
των παιδιών που έζησαν τα λάθη
της Ιστορίας και πλήρωσαν
τις αμαρτίες
των γονιών τους.*

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ISBN: 978-618-01-2976-2

9 786180 129762

ΚΩΔ. ΜΗΧΗΣΗΣ: 22669

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η